

بلا تار، زمان بعد

ژاک رانسییر

ترجمه / رضا خلیلی

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Béla Tarr, Le temps d'après

Jacques Rancière

En coédition avec L'âge d'or

به همراه:

■ مسیرهای بارانی (گزیده‌ای از کتاب حجابات باران / کورین موری)



نقد فرهنگی

۱۳۹۵

سرشناسه	رانسیر، ژاک، ۱۹۴۰ - م. Ranciere, Jacques
عنوان و نام پدیدآور	بلا تار، زمان بعد/ ژاک رانسیر؛ ترجمه رضا خلیلی.
مشخصات نشر	تهران: نقد فرهنگ، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۷۸ ص.؛ مصور (رنگی)؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
فروست	سینما؛ ۱.
شابک	۴-۰۵-۸۴۰۵-۶۰۰-۹۷۸: ۱۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان اصلی: <i>Bela Tarr, le temps d'après</i>
یادداشت	عنوان دیگر: بلا تار، زمان بعد: به همراه مسیرهای بارانی (گزیده‌ای از کتاب جذابیت باران/ کورین موری).
موضوع	تار، بلا، ۱۹۵۵ - م. -- نقد و تفسیر -- سینما -- مجارستان -- تهیه‌کنندگان و کارگردانان -- تاریخ و نقد
شناسه افزوده	خلیلی، رضا، ۱۳۵۵ - مترجم
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ۱۵ر۲ ت/ ۱۹۹۸/۳ PN
رده بندی دیویی	۷۹۱/۴۳۰۲۳۳۰۹۲



نشانی: پردیس، میدان عدالت، خ فروردین جوب، ح سعدی، مجتمع قائم، ۱، بلوک A2، واحد ۲۰۳
 تلفن: ۷۶۲۷۶۷۴۸
 مراکز پخش: ۶۶۴۶۰۰۹۹، ۶۶۹۶۷۰۰۷، ۶۶۴۸۶۵۳۵

نام کتاب: بلا تار، زمان بعد
 نویسنده/ مترجم: ژاک رانسیر/ رضا خلیلی
 ویراستار فنی: علی پیرحیاتی
 نوبت چاپ: اول
 سال انتشار: ۱۳۹۵
 تیراژ: ۵۰۰ نسخه
 قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ و مخصوص انتشارات نقد فرهنگ است.

فهرست

۷		سخن ناشر
۱۱		مقدمه مترجم
۱۵		زمان بعد
۲۳		داستان‌های خانوادگی
۳۷		امپراتوری باران
۴۹		کلاه‌برداران، احمق‌ها و دیوانگان
۷۱		دایره بسته، باز
۸۹		مسیرهای بارانی
۱۱۳		مصاحبه با بلا تار، فردکلمن و میهالی ویگ
۱۳۱		پیوست ۱: ترجمه، تألیف یا تخیل؟
۱۶۱		پیوست ۲: تصاویر

سخن ناشر

بلا تار (متولد ۱۹۵۵)، کارگردان مشهور مجارستانی و یکی از برجسته‌ترین کارگردانان تاریخ سینمای جهان، آثارش نمونه‌های برجسته‌ای از آثار فخیم هنری و سینمایی و سرشار از موضوعاتی فکری و فلسفی است. به گفته خود، در ابتدا او خردمندان فیلسوف شدن بود و فیلم‌سازی را صرفاً به عنوان یک سرگرمی در پیش گرفته بود. اما پس از ساخت فیلم کوتاه هشت میلی‌متری‌اش، دولت مجارستان اجازه داد که به دانشگاه را به او نداد و بلا تار، همچون بسیاری از اصحاب بزرگ عالم فرهنگ استفاده سرشار خود را در مسیر دیگری، یعنی در مسیر سینمای هنری قرار داد.

آثار دوره اول بلا تار، حساسیت بسیم او به زندگی کارگران و مردم فقیر مجارستان و گرایش وی به واقع‌گرایی اجتماعی را نشان می‌دهد. نخستین اثر بلند خود، «آشیانه خانوادگی» را در سن ۲۲ سالگی ساخت. همین امر نشان از نبوغ سرشار و ذاتی وی می‌کند. او این فیلم را بدون هیچ سرمایه یا حمایتی مالی از جانب سرمایه‌گذاران و تهیه‌کنندگان و صرفاً با بازیگران غیرحرفه‌ای طی شش روز جلوی دوربین برد. بازیگران بی‌هیچ دست‌مزدی و تنها به خاطر دوستی با کارگردان جوان در این فیلم بازی کردند. نخستین اثر بلا تار جرأت توانست جایزه بزرگ جشنواره فیلم مانهایم را از آن خود کند. کارگردان مجار تازه بعد از کسب این موفقیت بزرگ بود که تحصیلات خود را در مدرسه هنرهای نمایشی و سینمایی مجارستان آغاز کرد. بلا تار در سال ۱۹۸۱ فیلم بلند سینمایی «بیگانه» و در سال بعد فیلم «مردم پیش‌ساخته» را به روی صحنه آورد. در این فیلم اخیر بود که تار در فیلم‌هایش برای نخستین بار از بازیگران حرفه‌ای در نقش‌های اصلی استفاده کرد. به دلیل مضامین فلسفی آثار بلا تار و فیلم‌نامه‌هایی که هیچ عنصر

روایی را دربر ندارد و نیز به دلیل دشوار بودن درک این آثار، یعنی خلق فیلم‌هایی که درست نقطه مقابل فیلم‌های پر فروش هالیوودی و برخلاف خواست جامعه مصرفی و سلیقه بازار است، برخی سینمای وی را به آثار تارکوفسکی بسیار شبیه می‌دانند. بلا تار در اثر مشهور خود با عنوان «تانگوی شیطان»، فیلمی ۴۱۵ دقیقه‌ای را به اکران آورد که با تحسین بسیاری از سینماگران جهان همراه بود. «سفری به روی دشت»، «هارمونی‌های ورکمایستر»، «مردی از لندن» و «اسب تورین» از دیگر آثار بلا تار هستند که در بسیاری از کشورهای جهان اکران گردیده است.

«نقد فرهنگ» نظر به اصالت خاصی که در آثار سینمای هنری بلا تار وجود دارد، تمعیم به انتشار دوباره ترجمه تازه‌ای از اثر ژاک رانسیر (۱۹۴۰)، فیلسوف و منتقد رانسوی در خصوص سینمای بلا تار گرفت، هر چند که این اثر یک بار به زبان فارسی به واسطه یکی از همکاران محترم انتشار یافته بود. یقین داریم که وجود دوباره ترجمه از یک اثر می‌تواند رویدادی خجسته برای اهل فرهنگ و نشانه‌ای از حساسیت اصحاب تفکر، هنر و فرهنگ نسبت به فعالیت مترجمان دیار ما باشد و خوانندگان نیز می‌توانند با رجوع به آثار رقیب با حوزه‌ای از مقایسه روبرو شده، به تأمل، جست‌وجو و تبادل نظر بیشتر در خصوص اثر مورد ترجمه و مباحث مستتر در آنها، همراه با حسن احترام نسبت به همه مترجمان و اصحاب قلم، پردازند. حساسیت و عشق وافر زیدالوصف مترجم این اثر، آقای رضا خلیلی، به سینمای بلا تار، در متقاعد کردن ما برای انتشار دوباره این اثر بسیار مؤثر بود. نشر نقد فرهنگ امیدوار است با انتشار این اثر در کنار ترجمه «سیرهای بارانی» — گزیده‌ای از کتاب جذابیت باران، اثر کورین موری — و نیز ترجمه صاحب بلا تار، فرد کلمن و میهالی ویگ، امکان فهم بهتری از آثار سینماگر ماسون را — به منزله الگویی اصیل برای سینماگران و سینمادوستان — فراهم آورده باشد.

نشر نقد فرهنگ

زمستان ۱۳۹۵

مقدمه مترجم

... از این پس در دنیایی بدون توهم زندگی می‌کنیم.

ژاک رانسیر

بلا تار فیلم‌سازی یگانه است. استفاده از سواور میاه، سید و بعضاً تجربی، روایت آهسته و آشکار، دوربینی متفکر و برداشت‌هایی بلند، صری هستند که پیوسته در فیلم‌های او دیده می‌شوند. پلان-سکانس‌های طولانی نیز جزئی جدانشدنی از آثار او به‌شمار می‌روند. به باور او، هر قدر یک سکانس طولانی‌تر باشد، به همان اندازه می‌توانیم تنش، سنگینی، ژرفا و ارتعاش را در آن احساس کنیم. با پلان-سکانس، بازیگر را در کادری زندانی می‌کنیم که توان گریز از آن را ندارد. به عقیده او، وظیفه فیلم‌ساز انتخاب چند پرسوناژ و قرار دادن آن‌ها در زندگی و سپس روایت ساده آن زندگی است. بلا تار به داستان‌ها اهمیتی نمی‌دهد زیرا همه داستان‌ها به هم شبیه‌اند، داستان جذاب وجود ندارد و ما فقط در حال تکرار همان قصه واحدیم. از این رو، شاید بتوان گفت بلا تار به همراه محدود فیلم‌سازی همچون پیتز گرین‌وی^۱ با رها کردن داستان‌گویی و در مقابل،

1. Peter Greenaway

با جست‌وجوی شیوه‌های جدید روایی، به‌نوعی از مرگ سینما جلوگیری کرده است. بلا تار درجایی گفته است فیلم‌ساز هالیوودی می‌تواند فیلم‌نفرین را در بیست دقیقه بسازد، اما فیلم او بیش از صد دقیقه است زیرا او تمایلی به نشان‌دادن این داستان نداشته، بلکه هدف خود را به‌تصویرکشیدن زندگی پرسوناژ این فیلم قرار داده است. برخی از منتقدان بلا تار را هنرمندی می‌دانند که می‌خواهد پایان دنیا را به تصویر بکشد اما او در این مورد به‌گونه‌ای دیگر می‌اندیشد. بلا تار معتقد است که ما توان درک پایان دنیا را به‌مثابه یک مفهوم نداریم. جهان در کلیت خود پایانی ندارد و همواره ادامه خواهد داشت. برعکس، تعداد زیادی از زندگی‌های کوچک، این دنیا را به وجود آورده‌اند و ناپدیدشدن آنان، پایان یکی از این زندگی‌ها، پایان قسمتی از دنیاست. بلا تار فیلم‌سازی انسان‌گراست که به ارزش هر موجود زنده‌ای باور دارد. به نظر او هر زندگی و هر شکلی از آن، سازنده‌ی نژاد خاص خود را دارد و وظیفه‌ی ما دفاع از این شأن و منزلت است. ژاک رانسیر با سوف پتپ‌گرایی فرانسوی در این کتاب نگاه جامعی به تمام آثار بلا تار انداخته و با نگاهی انتقادی از این فیلم‌ساز را کنکاش و بررسی کرده است که با توجه به گذشته کمونیستی فرانستان بسیار قابل‌توجه است.

کتاب پیش‌رو از متن اصلی فرانسوی ترجمه شده و با ترجمه انگلیسی اریک برانک^۱ نیز مطابقت و در صورت لزوم استفاده شده است. همچنین با استفاده از گزیده کتاب جذابیت باران (مسیرهای برانی) نوشته کورین موری و افزودن مصاحبه گری پولار با بلا تار، فرد کلمن فیلم‌بردار و بهالی ویگ آهنگ‌ساز فیلم‌های او سعی شده است به ژرفای کتاب افزوده شود. در پایان با افزودن دو پیوست سعی شده است تا خواننده امکان مواجهه‌ای عمیق‌تر را با متن کتاب بیابد. در پیوست نخست با مقایسه تطبیقی متن کتاب ژاک رانسیر با ترجمه کتاب پیشتر چاپ‌شده بلا تار، پس از پایان، اشتباهات موجود در ترجمه قبلی مشخص شده است. در پیوست دوم، با ارائه عکس‌هایی از فیلم‌های

1. Erik Beranek

بلا تار تلاش شده تا ذهنیت روشن تری برای خواننده جهت ارتباط هر چه بهتر با متن به وجود آید.

امید است ترجمه کتاب بلا تار همان بهاء الزمان را سیر که در دسترس ترین تحلیل درباره سینمای بلا تار است بتواند ارزش این اثر بی همتا را در نظر خوانندگان علاقه مند به سینمای او نشان دهد. در پایان لازم می دانم از دست اندرکاران نشر نقد فرهنگ به ویژه آقای دکتر بیژن عبدالکریمی تشکر کنم که با علاقه مندی آنها، امکان چاپ این کتاب فراهم شد.

رضا خلیلی